

jem. Nato se vržem v skalo in v sneg in zaspim. Zbudim se, ker me od mraza trese. Na smrt sem utrujen. Vstanem in grem naprej mimo temnih razpok. Vzdušje je neverjetno, vendar praviljično lepo. Ob četrta na štiri sem izčrpan v šotoru ob Romanu.

SANJSKI CILJ ALPINISTOV

Kako govori nauk tantrov? Pomembno je predvsem iti po poti vedno dalje, skozi vse lepote in grozote, da prispemo do spoznanja in razsvetlitve. Pot je cilj! Tako kot prava meditacija je tudi alpinizem dejavnost, katere koristi so za »nepoučene« težko razumljive. Alpinizem vsebuje smisel za oblikovanje bivanja. Toda samo tistemu se odkrijejo vse lepote, ki se premaga, da mu uspe podreti vse ovire do pojmovanja lenobe in brezdelja. Samo kdor odpre ta vrata, se povzpne do grebenov in vrhov; temu se odpro nova obzorja. In kdor je doživel poln blišč svetlobe tam zgoraj, kdor je občutil mogočen dih viharja, videl tančico oblakov in neizmerna prostranstva bleščečega zvezdnatega neba, ta bo razumel, zakaj so ledeni orjaki Himalaje sanjski cilj vsakega alpinista. Ves trud in napor odtehtajo notranja doživetja brez meja.

Tedne in mesece je bila Šiša Pangma za nas središče razmišljanja, sanj, stremljenj. Šli smo skozi ta doživetja, zdržali smo skupaj.

Paul je preživel — kakor v čudežu. Vsi smo preživeli in zaradi teh izkušenj postali drugačni.

Ali se Šiša Pangma ne imenuje po pravici Gosainthan?

(Prevedla Marjeta Ekar)

Promet skozi prevrtane gore

Pred 24 leti so zgradili francosko-italijanski predor pod Mont Blancom: 19. julija 1965 so predor svečano odprli. V skoraj četrta stoletja je v obeh smereh peljalo skozi predor 27 milijonov vozil. 18,5 milijona je bilo osebnih avtomobilov (povprečno 2101 vsak dan), skoraj pol milijona je bilo avtobusov (povprečno 51 vsak dan), tovornjakov pa več kot osem milijonov (vsak dan povprečno 947). V prvem letu je promet znašal skoraj 600 000 vozil, v zadnjem letu pa več kot 1,7 milijona. V letošnjih sedmih mesecih so zabeležili več kot milijon vozil.

Predor pod Mont Blancom je pomembna prometnica med Italijo in Francijo, in sicer ne le za turiste, marveč tudi (nekateri pravijo, da predvsem) za prevoz blaga. To ima seveda kvarne posledice na naravo pod gorami in okoli njih.

Iz doline Aoste je speljan še en predor, in sicer tisti pod Gran San Bernardom, ki povezuje Italijo in Švicco. V letošnjih prvih sedmih mesecih je tod peljalo malone 350 000 vozil, med katerimi je bilo več kot 5000 avtobusov in skoraj 37 000 tovornjakov. Ta predor so odprli 19. marca 1964. Od takrat je po tej cesti peljalo 12 milijonov in pol vozil.

TAJŠAN V LR KITAJSKI
JE NA SEZNAMU UNESCO

GORA – SPOMENIK

Starec se je povzpел na strmo goro. Pod njim so se razprostirale krošnje hrastovih gozdov; smreke in ciprese so se z grčaviimi koreninami pripenjale na razkano kamenje ob stezi. Sledili so mu njegovi učenci, njihove napete mišice so trepetale pod bremenom. Prišli so do poslikanega svetišča na vrhu in zaspali, zaviti v svoje halje. Starec se je dvignil še pred zoro. Stopil je na skalo, ki se je vzpenjala nad prepadom. Daleč spodaj se je neprekinjeno dvesto kilometrov daleč razprostirala ravnina vse do vzhodne morske obale. Sonce je vzšlo, njegovi žarki so se prelomili v plasteh mirnega zraka in se naenkrat razrasli v dvodelno čašo rdečega žada. »Svet je majhen!« je vzkljnil starec. Učenci so zapisali njegove besede.

Bilo je pred dva tisoč leti in pol, ko je Konfucij opazoval sončni vzhod na gori Tajšan. Decembra 1987 pa so goro Tajšan na predlog kitajske vlade razglasili za znamenitost svetovne dediščine. Poleg pomena, ki ga ima gora za tisoče Kitajcev, ki se vsako leto povzpnejo na njen vrh, velja tudi za svetovno znamenitost.

Kot je zapisano v lanskim avgustovskim številki Glasnika organizacije UNESCO, zadnji doslej izišli številki, ki izhaja v 35 jezikih, med drugim tudi v slovenščini, so kitajsko goro Tajšan leta 1987 vključili v seznam svetovne dediščine zaradi izjemne povezanosti njenih kulturnih in naravnih elementov. Gora Tajšan je najstarejši in najpomembnejši primer starega geološkega transformacijskega sistema v vzhodni Kitajski, bogatega s fosili, ki izhajajo iz kambrija (najstarejše dobe in plasti paleozoika — najstarejše zemeljske geološke dobe, ki vsebuje fosilne ostanke nevretenčarjev). Na tem območju uspeva kar 462 vrst zdravilnih rastlin, nekatera drevesa pa so stara več sto let. Dvaindvajset svetišč, 97 nahajališč ruševin, 819 kamnitih plošč in 1018 zapisov v skalah in pečinah spada med številne sledi bogate kitajske kulturne dediščine, ki so jo na tem območju odkrili. Tukaj, na enem od rojstnih mest kitajske civilizacije, segajo dokazi o človeški dejavnosti 400 000 let nazaj. V času neolitika (pred 5000 do 6000 leti) sta na severni in južni strani gore cveteli kulturi Davenku in Longšan.

Pogočja gora so bila tudi domovina dveh konkurenčnih držav, Ki in Lu, ter njunih kulturnih stvaritev, nastalih med letoma 770 in 476 pred našim štetjem. Še vedno lahko vidimo ruševine petstokilometerskega zidu države Ki. Nekatera svetišča na gori Tajšan, kot so Svetišče nebesne skale,

Svetišče zahodne kraljice matere in Svetišče modrih oblakov, spadajo med pomembna budistična in taoistična središča.

Sicer pa je približno tretjina znamenitosti, vključenih po vsem svetu v Seznam svetovne dediščine, na tem seznamu zaradi svoje naravne lepote in znanstvenega pomena. Med njimi je tudi najvišja gora sveta Sagarmata, ki jo zahodnjaki imenujemo Mount Everest. Številne znamenitosti svetovne dediščine so tako veličastne, da jih ljudje že stoletja častijo. Avstralskim domorodcem je sveto gorovje Ayers, tako kot je bil Machu Pichu posvečen kraj za perujske Inke.

Ne le Konfucij, pač pa tudi večina kitajskih vladarjev in celo sodobnih kitajskih voditeljev se je povzpela na goro Tajšan. Tam so zgradili svetišča, mostove in stopnišča s 6600 stopnicami ter postavili kamnite stebre, okrašene z napismi.

Kot vemo, so na Seznamu svetovne naravne in kulturne dediščine pod posebnim varstvom UNESCO v Jugoslaviji stari del Dubrovnika, stari Ras in Sopočani, zgodovinsko jedro Splita z Dioklecijanovo palačo, narodni park Plitvička jezera, Ohrid in Ohridsko jezero, Kotor in njegov zaliv, narodni park Durmitor, samostan Studenica in Škocjanske jame.

IZPOSOJENA HUMORESKA

ŽIVELA PLANINSKA IDILA!

JOSIP JESIH

Pravzaprav ni nič novega, da je Filibert Olupek silno redoljuben mož. Pa tudi širokega in odprtega srca. Ničkolikokrat je nepreklicno sklenil, da se ne bo več jezil zaradi najrazličnejših šlamparij, pa vendarle ni mogel povsem iz kože. Ko so mu pred dnevi serviserji, medtem ko je samo za trenutek odšel na dvorišče, namesto grelca pri pomivalnem stroju zamenjali grelno ploščo na povsem novem štedilniku, je sicer nemočno zagodrnjal, vendar pa sočasno potegnil denarnico in odšel astronomski znesek.

»Pipa nabasana,« je razglabljal pri sebi, »če bo šlo tako naprej, si še k zobarju ne bom več upal! Prav lahko bi se zgodilo, da bi mi izrezali slepič!«

No, veliki Filibert se je neke sobote odločil, da bo odšel v gore. »Samo v hribih se odpočijem od teh mestnih traparij in se naužijem svežega zraka!« je zadovoljno

Kanadske izkušnje s plazovi

Kanadska skupina za raziskovanje plazov je objavila študijo o nesrečah, ki so jih povzročili plazovi v Kanadi v letih od 1969 do 1987. V tem obdobju je v Kanadi »bela smrt« pobrala 131 človeških življenj. Največ od teh se je tik pred tem ukvarjalo z rekreacijskimi dejavnostmi. Kot kaže, je najnevarnejša dejavnost smučanje na neurejenih strminah zunaj smučišč, kjer je izgubilo življenje 37 odstotkov vseh smrtno ponesrečenih v snežnih plazovih, 35 žrtev (27 odstotkov) so bili gorniki — pešci, 18 žrtev pa je bilo tik pred smrtjo na motornih saneh, saneh ali krpljah. V 62 odstotkih vseh primerov je bila zadušitev v snegu vzrok smrti. 27 odstotkov ljudi je umrlo zaradi poškodb med padanjem skupaj s plazom.

V obdobju zadnjih devetih let te raziskave so v Kanadi vsako leto plazovi potegnili s seboj približno sto ljudi. 85 odstotkov jih je preživel, 15 odstotkov jih je umrlo (dva odstotka na površini plazov). V plazov popolnoma pokopani ljudje umrejo ponavadi hitro, samo prav redki so živeli še več kot 30 minut. V obdobju 1979—87 je bilo popolnoma pokopanih 36 ljudi (23 odstotkov vseh), le trije od njih pa so se bili sposobni odkopati z lastnimi močmi. Presenetljivo veliko žrtev (13) so takoj začeli odkopavati čisto na pravem kraju očividci, ki so natančno opazovali nesrečo. Kar 40 odstotkov popolnoma pokopanih ljudi so odkopali živih.

Zbrani podatki niso pomembni samo za Kanado, ampak tudi za druge države, kjer so posamezni odstotki in razmerja podobna. Povsod je izredno pomembno, da se reševanja takoj lotijo ljudje, ki so že od prej natančno seznanjeni s tem, kaj je treba v takih primerih ukreniti.

Józef Nyka